

Целью методики формирования специальных умений у будущих пилотов международных авиалиний на основе межпредметных связей технических дисциплин является формирование знаний, навыков и умений по техническому авиационному английскому языку для будущих пилотов международных авиалиний.

Выводы. Указанные методологические основы легли в основу разработки методики формирования профессиональных умений у будущих пилотов международных авиалиний на основе межпредметных связей технических дисциплин, которая позволит приблизить условия обучения пилотов к их профессиональной деятельности при полетах на международных воздушных трассах.

Источники и литература:

1. Макаров Р. Н. Авиационная педагогика : учеб. / Р. Н. Макаров, С. Н. Неделько, А. П. Бамбуркин. – М., Кировоград : МНАПЧАК; ГЛАУ, 2005. – 433 с.
2. Нестеров А. Катастрофы в ГА Украины с 1993 – 2003 гг. / А. Нестеров // Вестник МНАПЧАК. – 2004. – № 1 (13). – С. 12.
3. Овчаров В. Е. «Человеческий фактор» в авиационных происшествиях (методологические материалы) / В. Е. Овчаров; МАК, МАКПЧАК. – М., 2005. – 79 с.
4. Человек в измерениях XX века. Прогресс Человечества в двадцатом столетии : т. 6. – М. : МНАПЧАК, 2003. – 409 с.

Ташкінова Т.М.

УДК 821.161.2–2.09.

СПЕЦИФІКА ВЖИВАННЯ БІБЛІЙНИХ МОТИВІВ У ДРАМАТУРГІЇ МАРІЇ ВІРГІНСЬКОЇ (НА ПРИКЛАДІ ОДНОАКТНОЇ П'ЄСИ «СПОКУСА МАГДАЛИНИ»)

У той час, коли під впливом різних соціальних та історичних чинників відбувається зміна систем цінностей, у літературі поновлюється ідея пошуку гармонії Всесвіту та гармонійності людських взаємин, актуалізується пов'язаний з цим інтерес до загальнокультурного досвіду минулого. Індивідуальна авторська свідомість прагне зреагувати на цінності, які себе не виправдали, проникнути у витoki людського буття, щоб знайти відповіді на питання сучасності. Ця тенденція яскраво позначена у драматургічній творчості представника «нової хвилі» української драматургії останньої третини минулого століття Марії Василівни Віргінської, яка під час творення багатьох своїх п'єс неодноразово прямо та побічно зверталась до такого важливого джерела духовності, як християнство, до біблійних образів, мотивів та сюжетів, кваліфікованих А. Нямцу як «традиційні структури» [4, с. 112]. Незважаючи на те, що особисте ставлення М. Віргінської до церкви неоднозначне, до Біблії вона ставиться як до культурного рефлексогенного тексту, наповненого продуктивними образами й ідеями.

Своєрідність функціонування біблійних мотивів у драматургічному доробку М. Віргінської пов'язана зі світоглядними та художніми принципами авторки, її творчими завданнями та запитамі епохи-реципієнта. Зокрема про це може свідчити аналіз одноактної п'єси «Спокуса Магдалини» (1992), в якому авторка наповнює біблійні образи та мотиви оригінальним змістом. Хоча написання цього твору було тісно пов'язане з духовними пошуками часу, існуючими нормами й загальним станом сучасного суспільства, М. Віргінська ставить за предмет розгляду в «Спокусі Магдалини» не реальні суспільні відчуття та ідеї, а боротьбу абстрактних позачасових понять, які одвічно керують світом і ще й досі не втратили свого загальнолюдського змісту.

Розмірковуючи у «Спокусі Магдалини» над важливими питаннями буття людини, драматург звертається до одного з центральних, чи не найбільш парадоксального персонажа християнської міфології – Марії Магдалини, інтерес до образу якої не згасає протягом тисячоліть.

Магдалина М. Віргінської – це багатозначний символ, що пов'язує два світи: вічний і сучасний. Його енергетичний потенціал, рушійні сили якого наявні в архетипних парадигмах поведінки, трансформований авторкою, набуває інших вимірів, зумовлює сприйняття моральних норм з точки зору сучасного життя.

Свою версію біблійного персонажа авторка створює за допомогою контамінації смислових елементів різних традицій, які відносно легко вгадуються реципієнтом, викликають певні асоціації. Характер Магдалини у творі складається поступово, з фрагментів, які вступають один з одним у складні взаємостосунки, та переплетення мотивів – біблійних (гріховність Магдалини у житті «до Христа»), подальша вірність та відданість у служінні ідеям Спасителя), апокрифічних (прагнення віднайти свій особистий внутрішній світ, володіння Магдалини «рятівним знанням», яке допомогло протистояти злим космогонічним силам, неабиякий розум) та літературних (здатність Магдалини сприяти проявам мистецького творчого натхнення, сцена побиття її натовпом). За рахунок подібного органічного поєднання, подальшого моделювання поведінки саме такої Магдалини народжується більш глибоке значення загальновідомого образу, значно розширюються межі трансформації образу «богообраної» героїні читачем.

Характер Магдалини глибоко й багатобічно розкривається у п'єсі, але тим не менш її образ насамперед відіграє у творі функціональну, конструктивно-визначаючу роль: вона і художнє обрамлення, і вираження суті авторської ідеї, і естетичний стрижень, на який нанизує свої думки авторка.

Ключові моменти служіння Магдалини відсутні у п'єсі, але про них читач дізнається з діалогів, які характеризують протагоніста як людину, що насамперед відшукує внутрішній духовний світ, на який

**СПЕЦИФІКА ВЖИВАННЯ БІБЛІЙНИХ МОТИВІВ У ДРАМАТУРГІЇ МАРІЇ ВІРГІНСЬКОЇ
(НА ПРИКЛАДІ ОДНОАКТНОЇ П'ЄСИ «СПОКУСА МАГДАЛИНИ»)**

найбільший вплив чинять ідеали християнської релігії, людину, яка здатна самостійно обирати доленосні рішення згідно зі своїми духовними пріоритетами. М. Віргінська ставить перед героїнею питання аксіологічного виміру, колізія переміщується до площини індивідуальної свідомості – це позначається в свою чергу на внутрішньо-психологічному конфлікті. Ціннісна система Марії Магдалини закорена на гуманістичних принципах і художньо представлена такими рисами, як альтруїзм, саможертвоність, спроможність протистояти випробуванням владою, багатством, славою. Значна глибина індивідуалізованого простору Магдалини, з якого переважно і складається художній простір досліджуваного драматичного твору, остаточно з'ясовується у філософській полемічній дискусії, що відбувається між нею і Демонами, які постають у п'єсі як абстрактні злі сили, що протистоять людуству. Темою дискусії стають загальнолюдські смисложиттєві цінності – Людина та її прагнення, Істина, Дух, Душа, Бог.

Спочатку в дискусії виникає питання про дійсну сутність Людини. За твердженням Демонів, *«люди – скажена зряя. Їм потрібні виразні відповіді про справедливість на землі, шматок ріллі, окраєць хліба. Їх цікавить смак райського яблука та місце за столом у Спасителя. Вони нічим не відрізняються від тварин, той же набір інстинктів, не більш, і в моноліт їх об'єднує тільки ненависть і вада»* [2, с. 19]. Демони пропонують Магдалині піти з ними у той простір, де є спокій, достаток, можливість впливати на оточуючих. Проте жінка відмовляється, пояснюючи це своєю любов'ю до людини, що не зі своєї вини самотня навіть у натовпі. Саме тому Магдалина стверджує думку про необхідність передати кожному своє рятівне знання про Душу людську, відкрите, за текстом апокрифічного Євангелія Марії Магдалини, самим Христом.

Магдалина переконана, що Бог не кумир, не ідол, до якого може лише звернутися людина у скрутні часи з проханням про допомогу, Бог не людина майбутнього, не еталон, *«не урядовець, не прибиральниця, не наглядач! Бог – це і є ми, люди, хто більше, хто менше»*, це *«...частина вічного світу. Він висвітив нас, і ми, нарешті, побачили свої тіні. У собі і там, куди вони від нас тягнуться»* [2, с. 20].

Цікавим, на наш погляд, на тлі озвучених «вічних» питань є введення і філософське трактування М. Віргінською апокрифічного мотиву взаємопов'язаності та взаємозумовленості богобраності, надзвичайності Магдалини з причинами її одвічної неприйнятності навіть найближчим оточенням. Художнє втілення цього мотиву пояснює деякі аспекти того, як авторка оцінює можливі причини і наслідки активного протистояння суспільства обдарованій, талановитій, проникливій особистості:

ПЕРШИЙ ДЕМОН. *Я виділив тебе зі всіх, моя дівчинка. Частіше, ніж з іншими, я залишався віч-на-віч з тобою. Недивно, що Іоанн і Матвій, Лука і Марк прогнали тебе, тільки я закінчив свій земний шлях.*

ДРУГИЙ ДЕМОН. *Убогі, вони беруть реванш! Для них безсмертя в століттях важливіше за істину!* [2, с. 18].

Слова одного з Демонів, що прийняв подобу Христа, можуть містити прямі натяки на причини, з яких впродовж багатьох років замовчувалася неординарна творчість самої М. Віргінської.

Специфічність функціонування біблійних мотивів у «Спокусі Магдалини» полягає і в тому, що сюжет п'єси драматург вибудовує за принципом практично повного запозичення матриці архетипного сюжету. Авторка у загальних рисах зберегла і схему подій, і обставини дії, і принцип протиставлення персонажів, і хронотоп, і систему ціннісних, з точки зору християнської етики, оцінок.

Не викликає сумнівів те, що джерелом сюжету є апокрифічне Євангеліє Марії Магдалини. Письменниця запозичує такі ключові моменти апокрифічної оповіді: протистояння душі, яка сходить у вічність, злим космогонічним силам, ототожненим з тяжкими людськими пороками, що за Біблією дорівнюють смертним гріхам; перемога душі у випробуваннях, посланих цими силами; наявність у п'єсі демонів з ознаками, притаманними злим силам у Євангелії. Водночас М. Віргінська значно доповнює апокрифічну основу. Кожне з випробувань (спочатку демони поодинці випробовують Магдалину на здатність протистояти жаданням плоті, владі, багатству, славі, потім переходять до загальної дискусії щодо аспектів християнської віри) авторка доповнює «біографічними» подіями модульованого в п'єсі життя Магдалини та інших позасюжетних персонажів – хлопчика Іуди з Магдали, скульптора Грека Філарета. Це стає одним з виявів суттєвого авторського переосмислення традиційного сюжету. Розбудовуючи в рамках мікродіалогів кожен з окремих ситуаційних сутічок між Магдалиною та Демонами, авторка реформатує стисле «євангелічне випробування» в окремий епізод (кожний з яких має свою локальну експозицію, кульмінацію та розв'язку) розгалуженої інтелектуальної дії. Таким чином М. Віргінська в межах одноактного твору досягає ефекту створення повномасштабної п'єси. Використовуючи апокрифічну версію, драматург різко переакцентує її мотиваційну наповненість. Якщо у Євангелії увага зосереджується на перемозі душі у поетапному сходженні у вічність, то в аналізованій нами п'єсі на кожній сходинці шляху випробувань Магдалини чіткіше окреслюються ознаки різнобічного індивідуалізованого простору героїні, поступово розкривається головна тема твору.

Так, наприклад, в епізоді, який розповідає про взаємини Магдалини з Греком Філаретом, М. Віргінська стисло, але доволі колоритно вимальовує подробиці стосунків персонажів і звертає увагу на те, що лише «гріховна» Магдалина була здатна надихнути талановитого скульптора на творчість. Демон, який звертається до Магдалини у вигляді Грека Філарета з проханням повернути йому натхнення, отримує від жінки відповіді, які пояснюють її ставлення до загальнолюдської філософської думки про сутність справжнього, не залежного від тимчасових, мінливих суспільних ідеалів мистецтва:

МАГДАЛИНА. *Чи не образишся ти, якщо я скажу правду? Твої богині, вони були мертві. Почни все спочатку, Філарет, відкрий у собі Душу... Будь-яка форма, навіть сама вдосконалена, ніщо, якщо немає в ній світла, вищого сенсу [2, с. 4].*

Таким чином авторка водночас і олюдноє образ Марії Магдалини, і значно розширює діапазон вічних жіночих рис, притаманних їй вдачі, й через свого персонажа висловлює головний принцип своєї творчості.

Поступово в дискусії жінки з Демонами образ Магдалини як першорядного персонажа п'єси на деякий час ніби відходить на другий план; але виділяється і виразно окреслюється позасюжетний образ Ісуса Христа, який у творі також відіграє важливу функціональну роль, хоча і не присутній у якості дійової особи, – він є катализатором подальшого розвитку думки Магдалини та у цілому інтелектуальної дії твору. Цьому сприяє драматична діалогічність п'єси, яка значно активізує позиції всіх персонажів.

Таким чином М. Віргінська ускладнює традиційний сюжет, створюючи на його тлі своєрідний драматургічний конфлікт, сенс якого полягає у специфічному перетинанні зовнішньої та внутрішньої ліній, при чому обидві лишаються у творі нерозв'язаними. Нерозв'язаність зовнішнього конфлікту, який стає не стільки рушійною силою твору, скільки тлом дії, обумовлена одвічним і нескінченим протистоянням світла й темряви, гріха та праведності. Нерозв'язаність внутрішнього конфлікту, який стає стрижнем драматургічної дії, полягає у неспроможності «богообраної» героїні до кінця протистояти злим силам: Магдалина не витримує випробування Демона Гніву, який з'явився жінці у вигляді розлюченого натовпу. Руйнуючи себе, жінка посилає прокльони людям, яких цінувала хвилину тому понад усе:

МАГДАЛИНА. *... Ви не чули? Бог увійшов у мене і кожною клітинкою своєї істоти я випромінюю Його вам назустріч. Ні, це не я божевільна – це ви сліпі і глухі! У вас немає ще того, чим бачать і чують по-справжньому! Ви складаєтеся з шуму і кольорових плям, з порожніх шлуноків і натягнутих нервів! Четвертий демон крокує попереду вас. Невже ви не бачите, як переможно він усміхається?... Я не мовчу, я говорю з вами. Але моє світло відображається від поверхні ваших облич. Демон Гніву стоїть між нами, і ви годуєте його, щоб і далі він вів вас один на одного і проти самих себе! Мені боляче! Невже і біль моя не передається вам, люди?! О, вона вас лише підхльостує! Вам весело! Ви собі здаєтеся такими сильними, прайдимі! Перестаньте!! Не мене, не мене, ви вбиваєте – себе, своїх дітей, онуків!.. Боже, зупини їх! Я не можу їх пробачити, вони огидливі! Такі схожі на людей, але не люди! Так знаю я, знаю, як важко повзти до вершини і як просто з неї скотитися, але мені боляче! Я хочу жити! Мені плювати, що так вони зводять рахунки з світом – мені боляче! Діти сук! Вбивці! Так щоб вас всіх розіпнули на Аннієвої дорозі! (падає) [2, с. 21].*

У характеристиці, яку дає Магдалина натовпу, відчутні риси сучасного зневіреного суспільства, об'єднаного жорстокістю. Авторка тонко передає драматизм і навіть трагічність життя сучасника зі сформованим внутрішнім світом. Сприйняття Магдалиною людини не збігається з реальними настроями натовпу, що спричиняє події, які не справджують читачьких сподівань.

Сцена побиття героїні, переведення дії п'єси до реальності, позначеної словами «таксі», «кабак», «сантехнік», подальше намагання жінки знову «починати все спочатку» виразно ілюструють думки М. Віргінської про циклічність історичного розвитку, нескінченність процесу творення людиною свого «Я».

Своєрідний драматургічний конфлікт п'єси (нерозв'язаність внутрішнього конфлікту на тлі нерозв'язаності зовнішнього) відображається у дихотомічній структурі твору і зумовлює своєрідну організацію двошарового часо-просторового континууму, розширює місто дії до меж вічності.

П'єса «Спокуса Магдалини», цілком створена на основі використаного матеріалу біблійних мотивів, не лише відображає морально-ціннісні вподобання й філософські роздуми драматурга, які втілюються у художньому тексті не у вигляді елементів чи загальної тональності, а й пронизують усю його структуру, але і спонукає реципієнта до міркувань стосовно значення для подальшого розвитку суспільства загальних законів етики, побічно формує філософське світосприйняття читача.

У «Спокусі Магдалини» М. Віргінська звертається до інтелектуального досвіду сучасного, всебічно інформованого та скептично сприймаючого читача, надає йому можливість самому співставляти, осмислювати, аналізувати, обирати рішення відносно своєї життєвої позиції. Авторка, сконцентрована на ідеї духовної переорієнтації в суспільстві на основі “вживлення” в українську суспільну свідомість духовного надбання Святого Письма, активно сприяє формуванню сильної духом, інтелектуальної індивідуальності, розвиненої особистості.

Джерела та література:

1. Бондарева О. Е. Миф і драма у новітньому літературному контексті: поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання / О. Є. Бондарева. – К. : Четверта хвиля, 2006. – 512 с.
2. Виргинская М. В. Искушение Магдалины : пьеса / М. В. Виргинская. – Архив М. Виргинской. – Рукопись. – 21 с.
3. Гуменюк В. І. Шлях до «Одержимої»: творче становлення Лесі Українки – драматурга / В. І. Гуменюк. – Сімферополь : Таврія, 2002. – 232 с.
4. Нямцу А. Є. Традиційний контекст легендарно-міфологічної традиції / А. Є. Нямцу // Вісник Одеського національного університету. – 2008. – Т. 13, вип. 7. – С. 112-126.
5. Свенцицкая И. Апокрифы древних христиан. Евангелие Марии Магдалины : [Электронный ресурс] / И. Свенцицкая, М. Трофимова – Режим доступа : http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/apokrif/Evang_Mar.php